

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографски)

на

XV-то обикновено Народно събрание.

Втора редовна сесия.

XVIII заседание, петък, 22 февруарий 1913 г.

(Открито отъ подпредседателя А. Буровъ, въ 2 ч. 45 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: (Звъни) Моля г. секретаря да провери отсъствающитѣ г. г. народни прѣдставители.

Секретарь М. Гайдовъ: (Прочита списъка. Отсъствуватъ г. г. народните прѣдставители: Желѣзъ Абаджиевъ, Несторъ Абаджиевъ, Димитъръ х. Баневъ, Димитъръ Бръчковъ, Златанъ Бръчковъ, Велчо Велчевъ, Михаилъ Георгиевъ, Георги Губидѣльниковъ, Тодоръ Даскаловъ, Богданъ Дачевъ, Георги Джевиловъ, Христо х. Димитровъ, Василъ Димчевъ, д-ръ Асѣнъ Златевъ, Йовчо Киревъ, Григоръ х. Константиновъ, Никола Константиновъ, д-ръ Тодоръ Кръстевъ, Герго Лаковъ, Тодоръ Лунгаловъ, Иванъ Минчевъ, Иванъ Младеновъ, Димитъръ Нарлиевъ, Никола Начевъ, Георги Недковъ, Недю Николовъ, Тодоръ Орловъ, Иванъ Печовъ, Стефанъ Пипевъ, Иванъ Поповъ, Христо Поповъ, д-ръ Кирякъ Провадалевъ, Димитъръ Патжмовъ, Василъ Радоевъ, Юрданъ Русевъ, Стефанъ Савовъ, Василъ Стаменовъ, Раде Станоевъ, Петъръ Станчевъ, Михаилъ Такевъ, Иванъ Такевъ, Ганчо Торомановъ, Борисъ Христовъ и Христо Черешаровъ)

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Отсъствуватъ 44 души народни прѣдставители, има слѣдователно законния съставъ, за да се засѣдава. Обявявамъ заседанието за открито.

Прѣди да пристѣпиме къмъ дневния редъ има да съобща, че прѣдседателството е разрѣшило на старозагорския народенъ прѣдставителъ г. Йовчо Киревъ — 3 дена отпускъ; на никополския народенъ прѣдставителъ Богданъ Дачевъ — 2 дена отпускъ; на варненския народенъ прѣдставителъ г. Златанъ Бръчковъ — 5 дена; на видинския народенъ прѣдставителъ г. Григоръ х. Константиновъ — 5 дена отпускъ и на старозагорския народенъ прѣдставителъ г. Георги Шиваровъ — 2 дена.

Постѣпили сѣ заявления за отпуски, които подлежатъ на разрѣшение отъ Народното събрание:

Отъ татарназарѣшкия народенъ прѣдставителъ г. Велчо Велчевъ, който иска 10 дена отпускъ, по причина на болестъ. Които г. г. народни прѣдставители сѣ съгласни да се разрѣши този отпускъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранieto приема.

Русенскиятъ народенъ прѣдставителъ Симеонъ Неновъ иска 10 дена отпускъ, по важни домашни причини. Които г. г. народни прѣдставители сѣ съгласни да се разрѣши този отпускъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранieto приема.

Карнобатскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Василъ Радоевъ иска 10 дена отпускъ, по важни домашни причини. Които г. г. народни прѣдставители сѣ съгласни да се разрѣши този отпускъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранieto приема.

Постѣпило е едно питане отъ дуинския народенъ прѣдставителъ г. В. Кознички къмъ г. министра на финансите съ слѣдующето съдържание: (Чете)

„Моля г. министра да обясни:

„1. Не счита ли за необходимо да продължи опрѣдѣленіе отъ него срокъ, 1 мартъ н. г., за подаване декларациитѣ за военния данѣкъ, тъй като по-голямата частъ отъ заявителитѣ, макаръ и освободени отъ военна служба, сѣ въ редовѣтъ на войската и нѣматъ възможность да изпълняватъ трѣбваніята на закона?

„2. Не счита ли за умѣстно и справедливо да внесе измѣнения въ закона за военния данѣкъ, като се освободятъ отъ заплащането му, или, най-малкото, като се направятъ нѣкои облекчения за тия войници отъ данѣка, които сѣ били призовани въ войската и сѣ изпълнили своя дългъ наредъ съ всички други?“

Ще се отговори въ слѣдующето заседание.

Постѣпило е едно запитване до г. министъръ-прѣдседателя отъ софійския народенъ прѣдстави-

толь г. Янко Сакжзовъ съ слѣдующето съдържаніе: (Чете)

„Българскиятъ народъ, въоръженъ и невооръженъ, показва отъ началото на войната и досега, велико пожертвуване и безгранично търпѣние. Правителството не смѣта за потребно да даде по своя инициатива на камарата, а чрезъ нея и на народа, авторитетни освѣтления върху въпроситѣ, които сж за сегонали цѣлото съществуване на този народъ, да даде възможност на послѣдния да бжде въ течение на това що се върши съ неговитѣ сѣдбини, долуподписаниятъ моля г. министъръ-прѣседателя да яви на народното прѣдставителство:

„1. Има ли правителството основание да върва, че прѣговори за миръ съ Турция ще се започнатъ на скоро и върху какви условия ще се водятъ тия прѣговори?

„2. Въ какво положение се намиратъ ромжно-българскитѣ прѣговори за отстъпването частъ българска земя на ромжнитѣ, като нѣкаква компенсация за тѣхния неутралитетъ въ тази война?

„3. Въ какви отношения се намира нашата държава съ своитѣ съюзници, Сърбия и Гърция, по поводъ на прѣдполагаемата подѣлба на завоюванитѣ земи? и

„4. Какво е въобще становището на правителството по тѣзи въпроси?“

Тази интерпелация въ прѣписъ ще се съобщи на г. министъръ-прѣседателя и слѣдъ това ще се опрѣдѣли день за нейното разглеждане.

Минаваме на дневенъ редъ.

Първата точка отъ дневния редъ е: първо четене законопроекта за освобождаване чиновницитѣ, служащитѣ и постояннитѣ работници въ новоосвободенитѣ земи отъ плащане взаимобразнитѣ одрѣжки.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретарь М. Гайдовъ: (Чете)

„М о т и в и

Вѣмъ законопроекта за освобождаване чиновницитѣ, служащитѣ и постояннитѣ работници въ новоосвободенитѣ земи отъ плащане взаимобразнитѣ одрѣжки.

„Г. г. народни прѣдставители,

„Съ закона за взаимобразнитѣ одрѣжки отъ заплатитѣ на чиновницитѣ, служащитѣ и постояннитѣ работници, утвърденъ съ указъ № 80, отъ 27 септемврий 1912 г., се постанови докато трае военното положение отъ заплатитѣ на чиновницитѣ, служащитѣ и постояннитѣ работници по всички вѣдомства, освѣтъ по военното, да се правятъ взаимобразни одрѣжки 10, 20 и 30%. Слѣдъ влизането въ сила закона за бюджета на новоосвободенитѣ земи, по-големата частъ отъ командированитѣ тамъ чиновници и служащи се прѣназначиха и прѣстанаха да получаватъ дневни пари. Повечето отъ тия чиновници сж сѣмейни и сж оставили сѣмействата си въ старитѣ прѣдѣли на царството, понеже сегашнитѣ условия не позволяватъ прѣнасянето имъ въ новоосвободенитѣ земи, така че тѣ сж принудени да дѣлятъ заплатитѣ си на двѣ части. Освѣтъ това животътъ въ тия земи е значително поскѣпналъ и всичко това прави условията за живѣне тѣтрдѣ тежки.

„Прѣдъ видъ на това, почитаемиотъ Министерски съветъ съ V-то си постановление, отъ 11 февруарий т. г., протоколъ № 33, одобри отъ началото на мѣсець февруарий да не се правятъ взаимобразни одрѣжки отъ заплатата на назначенитѣ по бюджета за новоосвободенитѣ земи чиновници, служащи и постоянни работници, на които мѣстослуженията се намиратъ въ новоосвободенитѣ земи.

„Увѣренъ, че почитаемото народно прѣдставителство ще признае напълно необходимостта отъ такова едно изключение на закона за взаимобразнитѣ одрѣжки, имамъ честъ да го помоля да разгледа и гласува настоящия законопроектъ.

„София, февруарий 1913 г.

„Министъръ на финанситѣ: Т. Теодоровъ.

„Законопроектъ

за освобождаване чиновницитѣ, служащитѣ и постояннитѣ работници въ новоосвободенитѣ земи отъ плащане взаимобразнитѣ одрѣжки.

„Членъ единственъ. Отъ началото на м. февруарий текущата година да не се правятъ прѣвиденитѣ въ закона, утвърденъ съ указъ № 80, отъ 27 септемврий 1912 г., взаимобразни одрѣжки отъ заплатата на назначенитѣ по бюджета за новоосвободенитѣ земи чиновници, служащи и постоянни работници, на които мѣстослуженията се намиратъ въ новоосвободенитѣ земи.“

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Има думата кюстендилскитѣ народенъ прѣдставителъ г. Величко Кознички.

В. Кознички: Г. г. народни прѣдставители! Разбирамъ смисъла и значението, както и наврѣмнеността на внесенъ законопроектъ — чиновници назначени въ една нова страна, при свършено нови условия, ще трѣбва да получаватъ едно прилично възнаграждение, за да могатъ да живѣятъ. Погледнатъ отъ тази точка зрѣние, прѣдставениятъ законопроектъ отъ страна на г. министра е наврѣмененъ и умѣстенъ, и азъ ще гласувамъ за него.

Но като изказвамъ това, азъ бихъ желалъ да знаа отъ г. министра на финанситѣ не би ли имало възможностъ да се удовлетвори друга една нужда на извѣстни лица, които сж засмали, а нѣкои отъ тѣхъ даже и до днѣшнѣтъ заематъ — високи административни служби въ новоосвободенитѣ земи. Слѣдъ заемането на послѣднитѣ отъ нашитѣ войски, военнитѣ власти установиха окръжни управители, околийски началници и полицейски пристави. Не говоря за низшия персоналъ, а говоря за онѣзи административни чиновници, които сж били поставени отъ военни и които по цѣли мѣсеци наредъ, а нѣкои даже и до днѣшнѣтъ, стоятъ въ качеството на окръжни управители, борятъ се съ всички трудности, които изтъкватъ въ тия страни, а получаватъ заплата по единъ хлѣбъ на днѣ. Такива окръжни управители войници, които сж били оставени отъ военнитѣ власти, има. Съгласете се — тѣ дѣйствително сж войници, изпълняватъ своя воененъ дългъ — че, поставени на такива длѣжности, за тѣхъ сж необходими извѣстни сръдства. Имаме окръжни управители, които иматъ по петъ околии за управление, безъ никакви сръдства: тѣ трѣбва да обикалятъ околицитѣ, градоветѣ, селата, да установяватъ българската властъ. Да се борятъ съ разни пропаганди — сръбска и грѣцка. И това мислимо ли е безъ никакви сръдства? Ще кажете, че тѣ сж войници, че тѣ изпълняватъ военния си дългъ. Да, но ако не е възможно да получатъ заплатата, то по нѣкой другъ начинъ трѣбвало би почитаемото правителство да се заинтересува за тѣзи хора, и то не лично за тѣхъ, а за самата властъ, която тѣ прѣдставляватъ и трѣбва достойно да прѣдставляватъ. Има мѣста, дѣто правителството, поради факта, че трѣбва да настави една дѣлба съ съюзникитѣ държави, не е назначило титулярни окръжни управители, а е оставило да бждатъ назначени прости войници, които продължаватъ да изпълняватъ тази

тежка длъжност въ тѣзи мѣста, дѣто едновременно има и гръцки и сръбски окръжни управители. Мъж-нотията, г. г. народни прѣдставители, с извънредно голѣма. Азъ бихъ молилъ почитаемото правителство да се загрижи за това и, ако е възможно, или въ видъ на безотчетенъ фондъ, или каквото правителството измисли, да имъ се даде въ разпореждане нѣкоя сума.

Министъръ Т. Теодоровъ: Къждѣ има такъвъ окръженъ управителъ?

Г. Добриновичъ: Само единъ — въ Кукушъ.

В. Кознички: Кукушкиятъ и родоскиятъ окръжни управители сж такива. Въ Кукушкия окръгъ има петъ околии, дѣто околийскитѣ началници сж тоже такива прости войници.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Нуждата отъ прѣдложения законопроектъ се създава отъ прѣждоговорившия народенъ прѣдставителъ, г. Кознички, и умѣтността му, вѣрвамъ, се сподѣля отъ всички ви, така че, не чувствувамъ никаква потребность да мотивирамъ полезността на тази мѣрка. Животътъ въ новоосвободенитѣ земи, сега-засега, прѣзъ врѣме на войната, дѣйствително, с извънредно скѣпъ. Заплатитѣ, които по бюджета се прѣдвиждатъ за назначенитѣ тамъ чиновници, не сж достатъчни, а като вземаме по 20—30% взаимобразни одрѣжки, споредъ заплатата, положението на тѣзи чиновници става невъзможно. Ето защо, правителството намѣри, че ще бѣде справедливо, по изключение отъ общия законъ, който задължава всички чиновници да даватъ взаимобразна частъ въ видъ на одрѣжки отъ заплатата, което общо правило остава да дѣйствува и за всѣхъ чиновници, които сж назначени тукъ, било че изпълняватъ тукъ длъжността си, било че отиватъ въ командировка въ новоосвободенитѣ земи, като остава, казвамъ, сжиятъ редъ — да имъ се правятъ взаимобразни одрѣжки — прави се едно изключение само за чиновницитѣ, които направо сж назначени на длъжностъ тамъ. Тази разлика между чиновницитѣ, които отъ тукъ се командироваатъ тамъ, и чиновницитѣ, които тамъ сж назначени — т. е. на първитѣ да се правятъ взаимобразни одрѣжки, а на вторитѣ да не се правятъ — се оправдава съ туй обстоятелство, че командированитѣ отъ тука чиновници въ новоосвободенитѣ земи получаватъ дневно възнаграждение въ размѣръ на $\frac{2}{3}$ отъ заплатата, когато назначенитѣ тамъ на сжщитѣ длъжности чиновници не получаватъ никакви дневни.

Колкото се касае до бѣлѣжката, която г. Кознички направилъ, че би било желателно чиновницитѣ, които сж назначени тамъ военни власти, бидейки сами войници, повикани подъ знамената, да получатъ и тѣ нѣкакво парично възнаграждение подъ една или друга форма, защото това се изисквало отъ достойнството на тѣхната служба, такова едно изъяснение не може да бѣде уважено по никой начинъ, защото онзи, който е войникъ, който е повиканъ подъ знамената да изпълни своята военна повинностъ, който е редникъ, не може въ никой случай, каквото и служебно назначение да получи, да получава нѣкаква друга заплата или нѣкакво обезщетение освѣнъ онова на редникъ. Такова неравенство ние не можемъ да допуснемъ да се установи между редници. Трѣбва да прибавя при това, че такива редници — чиновници има твърдѣ малко. Управителътъ, за когото говори г. Кознички — кукушкиятъ — е единъчтъ; всички други окръжни управители въ новоосвободенитѣ земи сж назначени по бюджета за тѣзи земи и

си получаватъ заплата на общо основание, безъ да бждатъ войници. Пъкъ и този окръженъ управителъ, за когото говори г. Кознички, трѣбва да вѣрваме, че въ скоро врѣме ще бѣде уволненъ, за да си отиде въ строя: неговото назначение е било врѣменно, за нѣколко дена.

В. Кознички: Нѣколко мѣсеци стои.

Министъръ Т. Теодоровъ: Да, той стои нѣколко мѣсеца, защото неговото началство не бърза да изпълни искането на министра на вътрѣшнитѣ работи, който формално с заявилъ, че не желае да го има за окръженъ управителъ и че трѣбва да си отиде въ редовитѣ на армията, което ще бѣде най-справедливо и най-умѣтно. Ако при все това с останалъ нѣколко врѣме на това мѣсто, докато се разпореди началството да го прати на друго мѣсто, дѣто трѣбва да бѣде като войникъ, а не като окръженъ управителъ, то това не му създава никакви права да иска, подъ една или друга форма, каквото и да с обезщетение или заплата. Следователно, нѣма си мѣстото да се занимаваме съ такива единични случаи, които законътъ с нормиралъ много правилно и много справедливо. Така че, не мога да се съглася съ изъяснението, което се направи по този въпросъ отъ юстен-дилския народенъ прѣдставителъ г. Кознички.

Ходатайствувамъ да се приеме законопроектътъ на първо четене и да се признае спѣшностъ за неговото приемане, тъй като краятъ на февруарий наближава, а законътъ трѣбва да влѣзъ въ сила, да се обнародва своевременно въ „Държавенъ вѣстникъ“ и да не се правятъ одрѣжки на тѣзи хора, положението на които дѣйствително с тежко въ парично отношение.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще сж гласува. Които г. г. народни прѣдставители приематъ законопроектъ тѣй, както сж прочете на първо четене, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранieto приема.

Министъръ Т. Теодоровъ: Моля да стане сега и второто му четене.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Г. министърътъ на финанситѣ прѣдлага спѣшностъ на законопроектъ и желае второто му четене да стане сега. Които г. г. народни прѣдставители приематъ да стане и второто четене на законопроектъ сега, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранieto приема. Моля г. секретаря да прочете законопроектъ на второ четене.

Секретаръ М. Гайдовъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за освобождаване чиновницитѣ, служащитѣ и постояннитѣ работници въ новоосвободенитѣ земи отъ плащане взаимобразнитѣ одрѣжки.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще сж гласува. Които г. г. народни прѣдставители приематъ заглавieto на законопроектъ тѣй, както сж прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранieto приема.

Секретаръ М. Гайдовъ: (Чете)

„Членъ единственъ. Отъ началото на м. февруарий текущата година да не сж правятъ прѣдвиденитѣ въ закона, утвърденъ съ указъ № 80 отъ 27 септември 1912 г., взаимобразни одрѣжки отъ заплатата на назначенитѣ по бюджета за новоосвободенитѣ земи чиновници, служащи и постоянни ра-

ботници, на които мѣстослуженията се намиратъ въ новоосвободенитѣ земи.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които г. г. народни прѣдставители приематъ члена единственъ отъ законопроекта тъй, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ на второ четене.

Слѣдующата точка отъ дневния редъ е: трето четене на законопроекта за допълнителенъ свѣрхсмѣтенъ кредитъ къмъ бюджета за 1912 г. на сума 323.600 л.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ А. Кипровъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за допълнителенъ свѣрхсмѣтенъ кредитъ къмъ бюджета за 1912 г. на сума 323.600 л.

„Чл. 1. Разрѣшаватъ се на министритѣ кредити въ размѣръ на 323.600 л. за изплащане разходите,*)

споредъ приложената къмъ този законъ таблица.“

„Чл. 2. Тѣзи разходи да се покриятъ отъ редовнитѣ приходи по бюджета за 1912 г. и да се отнесатъ къмъ същия бюджетъ.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които г. г. народни прѣдставители приематъ прочетения законопроектъ на трето четене, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Слѣдующата точка отъ дневния редъ е трето четене на законопроекта за допълнителенъ извънреденъ свѣрхсмѣтенъ кредитъ отъ 50.000.000 л. за военни нужди.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ А. Кипровъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за допълнителенъ извънреденъ свѣрхсмѣтенъ кредитъ отъ 50.000.000 л. за военни нужди.

„Чл. 1. Разрѣшава се на министра на войната допълнителенъ извънреденъ свѣрхсмѣтенъ кредитъ на сума 50.000.000 л. за нуждитѣ на армията, изброени въ чл. 1 на закона за извънредния свѣрхсмѣтенъ кредитъ отъ 50.000.000 л. за военни нужди, утвърденъ съ указъ № 82 отъ 27 септемврий 1912 г.

„Чл. 2. Разходите по тоя допълнителенъ свѣрхсмѣтенъ кредитъ да се произвеждатъ и оправдаватъ съгласно съ закона за отчетността по бюджета и съ постановленията, съдържащи се въ закона за извънреденъ свѣрхсмѣтенъ кредитъ отъ 50.000.000 л. за военни нужди, утвърденъ съ указъ № 82 отъ 27 септемврий 1912 г.

„Чл. 3. Разходите по тоя допълнителенъ свѣрхсмѣтенъ кредитъ да се покриятъ отъ произведението на заемъ срѣщу съкровищни бонове.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които г. г. народни прѣдставители приематъ на трето четене прочетения законопроектъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Съ това се изчерпва дневниятъ редъ за днешното заседание.

По съгласието съ г. министра на външнитѣ работи и прѣдседателъ на Министерския съвѣтъ, ще се отговори на запитването на г. Янко Сакъзовъ въ слѣдующия четвъртъкъ, понеже той е денятъ опредѣленъ за отговоръ на интерпелации.

За утрѣ, споредъ правилника, на дневенъ редъ имаме прошения. Слѣдователно, днешното заседание като се вдига, остава утрѣ, въ 2 ч., да имаме заседание и да се докладватъ прошения.

Ще помоля прошетарната комисия, ако нѣма готова работа, да се постарее да приготви нѣкои прошения.

Обадждатъ се: Нищо нѣма готово.

Ц. Бръшляновъ: Бихъ желалъ да зная на моето питане, направено онзи денъ, кога ще се отговори.

Министъръ-прѣдседателъ И. Гешовъ: Тогава, утрѣ ще се отговори на питанието и, ако прошетарната комисия приготви нѣщо, ще се докладватъ нѣкои прошения. Тѣй щото, азъ моля утрѣ непрѣмѣнно да имаме заседание.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ утрѣ да имаме заседание съ дневенъ редъ докладване на прошения и отговоръ на питанието, отправени къмъ г. министра на финанситѣ отъ г. Бръшлянова и г. Кознички, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 3 ч. 20 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателствующъ подпрѣдседателъ: **А. Буровъ.**

Секретари: { **А. Кипровъ.**
 { **М. Гайдовъ.**

Началникъ на Стевографското бюро: **Т. Гълъбовъ.**

*) Таблицата се намира на стр. 315 отъ дневникътъ.